

Posudek vedoucího práce na diplomovou práci Elišky Žákové Památník a paměť v České republice po listopadu 1989

Autorka se soustředila na otázku pomníku, památníku a paměti po listopadu 1989. V první části reflektuje teorii, zejména s využitím německy psané literatury a také příkladů z Německa. Ve druhé části se věnuje třem případovým studiím z polistopadových Čech a Moravy: Pomníku obětem komunismu Olbrama Zoubka, Pomníku obětem první a druhé světové války Václava Fialy a Památníku bojovníkům a obětem za svobodu vlasti Jana Stolína, Petra Stolína a Moniky Mitášové. Autorka logicky vybudovala část teoretickou, v níž se zabývá typy pomníků a jejich formálním pojetím. Naznačuje malý nebo takřka žádný diskurz v českém prostředí na tomto poli. Druhá část je praktická, která naopak ukazuje velký zájem často ovšem nepoučených žurnalistů o některé pomníkové causy, které jsou spíše brány jako „případy“ pro bulvár než pro seriózní kritiku. Diplomantka tak naznačila, že diskurz o pomnících a památnících je v Čechách nerozvinutý, a že mu vévodí poměrně přízemní politický diskurz, dokonce až jisté politikaření.

Vybrané tři případové studie ukazují různou typologii polistopadových pomníků. Je mi sympatické, že autorka nepodlehla laciné argumentaci – viz. kritika Zoubkova pomníku – a vrací se až ke Schlosserovu odmítání umělecké hodnoty jako apriorní kvality pomníků: prioritní není umělecká hodnota, pomník je spíše dokumentem duchovních, společenských a politických poměrů, je aktem „symbolické politiky“ (s. 65). Uvědomuje si důležitost účinnosti a fungování pomníku, který by měl aktivizovat různými cestami divákovu pozornost a tím i apelovat na spočinutí a rozpomenutí se (na událost, kterou má připomínat). Liberecký památník pak myslím vhodně doplňuje tradičnější koncept Zoubka a abstraktní Fialy v pojetí, ne vzdáleném chápání německých „protipomníků“, jak o nich napsala diplomantka.

Domnívám se, že Eliška Žáková předkládá inteligentní práci, která má svoji logiku a nově otevírá fenomén, v českém umělecko-historickém diskurzu příliš nefrekventovaný. Snaží se do něj vnést jistý terminologický řád s pomocí německých teorií, což je jistě samo o sobě velmi pozitivní.

K textu jen dvě marginální poznámky. Na místo slova kunsthistorické bych preferoval pojem umělecko-historické. A koule ve válečných pomnících (s. 28) jsou nejspíše odkazem na dělové koule, známý index militarie a vojenství od novověku výše.

Vzhledem k výše řečenému doporučuji diplomovou práci Elišky Žákové plně k obhajobě.

V Praze dne 14.1. 2009

Prof. Vojtěch Lahoda